

Staternes Gjæld.

Efter **Baxter**: The Recent Progress of National Debts.

I. Indledning. — Statsgjældens Forøgelse i den senere Tid.

Statsgjælden er en af Statistikkens vigtigste Gjenstande. Næsten enhver Stat har stiftet Gjæld, og i det sidste Fjerdedels Aarhundrede har Statsgjælden været i en umaadelig Udvikling og naaet en kolossal Størrelse. Dens Indflydelse paa Beskatningen, paa Handelen og paa Nationernes Velstand er betydningsfuld og vil blive følt gennem mange Generationer. Ingen Institution i de senere Aar har voxet hurtigere, passeret igennem saa mange forskellige Stadier og bibragt saa mange dyrekjøbte Erfaringer som den. Lad os da forsøge at følge den paa dens Udvikling og uddrage nogle af de Lærdomme, som denne Udvikling giver os med Hensyn til, hvad der er klog Anbringelse af Penge, og hvad der er national Pligt.

En ny Serie af Staternes Gjæld daterer sig fra 1848. Alt forud for den Tid tilhører det gamle Regimente. De vare for den største Del kontraherede i Sejlskibenes, Diligencernes og Tegn-Telegrafernes Dage, de vare Resultatet af hint første store Udbrud af Demokratiet, der før henimod et Aarhundrede siden brød frem over Amerika og Evropa; som i Evropa nedsænkedes i et militært

Despoti for til Slutning at udslukkes under de gjenoplivede Monarkier.

Den anden Serie af Staternes Gjæld begyndte med den ny Kamp mellem Demokratiet og Militærherredømmerne, i Jærnbannerne, Dampskibenes og den elektriske Telegrafs Tid; samtidig begyndte Rigdommene at opdynges, og den ny Tid udbredte for Regeringernes Øjne en hidtil ukjendt Lethed og Fristelse til at betræde den brede og glatte Skraaplan, hvis Konsekvenser ere beskrevne i det gamle Distikon:

•He that goes a borrowing
Goes a sorrowing. •

Jeg vilde gjerne have kunnet meddele en Tabel over den aarlige Tilvæxt i Staternes Gjæld fra 1848 til Nutiden; men jeg har fundet, at det var en Umulighed at faa paalidelige Data. Næsten al Statsgjælds-Statistik er kun tilnærmelsesvis rigtig og langt fra at være nøjagtig paa alle Punkter. England og de Forenede Stater meddele en omhyggelig udarbejdet aarlig eller endog maanedlig Opgjørelse af Gjælden; men andre Nationer*) ere langt mere ligegyldige, og overlade Folk at skaffe sig Underretning som de bedst kunne fra alle Slags uavtoriserede Kilder, i hvilke alle de forskjellige Arter af Gjæld, Garantier for Jærnbaner og andre offentlige Arbejder o. s. v. ofte ere blandede sammen i en forvirret Masse, i hvilken det ikke er til at finde Rede. Vi kunne derfor kun meddele Talstørrelser, der give en tilnærmelsesvis rigtig Forestilling om Statslaanenes Fremvæxt.

*) For Danmarks Vedkommende offentliggjør det statistiske Bureau hvert Aar en Oversigt over Statens hele Status (Sammendrag af statistiske Oplysninger Nr. 1 til 6).

Den samlede Sum af Staternes Gjæld var

i 1848 omtrent . . .	1,700,000,000 L. St.
1873 — . . .	4,680,000,000 —

altsaa en Forøgelse i 25 Aar af 2,980,000,000 —
 en Forøgelse, der omtrent er dobbelt saa stor som den oprindelige Gjæld.

Men Tilvæxtens Hurtighed var i høj Grad forskjellig før og efter 1860.

Indtil 1860 var det hovedsagelig Evropa, der laante; det var

Revolutionen i 1848,
 Krimkrigen i 1854,
 den italienske Krig i 1859,

som foraarsagede den største Del af Laanene. Men de Summer, der laantes, løb i Alt ikke op til mere end i Gjennemsnit

fra 1848—1854 . . .	20,000,000 L. St. aarlig
— 1855—1860 . . .	50,000,000 — —

Efter 1860 var det følgende store Krige:

Den amerikanske Borgerkrig 1861—65,
 den preussisk-østrigske Krig 1866,
 den fransk-tyske Krig 1870,

som gav Anledning til umaadelige Laan saa vel i Evropa, som i Amerika. En sand Laane-Epidemi rasede i dette Tidsrum over hele Jordkloden. Kapital opdyngedes saa hurtig, og Kapitalisterne vare saa beredvillige og ivrige med at tilbyde Laan, at alle baade civiliserede og uciviliserede Stater strømmede til for at laane. Rusland, Øst-rig og Frankrig vare uafbrudt beskjæftigede med at kontrahere nye Laan. De sydevropæiske Stater Portugal,

Spanien, Italien og Tyrkiet forøgede deres Gjæld efter en stor Maalestok. Ægypten begyndte at efterligne Tyrkiet. De Forenede Stater skabte ved 5 Aars Laanen deres umaadelige Gjæld. Mejico og alle de spanske og portugisiske Stater i Sydamerika fór flokkevis til Pengemarkedet. Avstralien og Ny Zeeland laante i stor Udstrækning til forskellige offentlige Arbejder. Nogle af Staterne laante for at føre Krig, andre for at bygge Jærnbaner — men laane gjorde de alle.

Staternes Gjæld voxede fra 1861 til 1873 med i Gjennemsnit

200,000,000 L. St. aarlig.

Dersom dette Gjennemsnit holdes endnu i de næste 25 Aar, saa vil den samlede Statsgjæld atter blive fordoblet og vil inden Aarhundredets Slutning naa en Størrelse af

10,000,000,000 L. St.

Den aarlige Byrde af en saadan Gjæld, beregnet til 5 pCt., vil blive 500,000,000 L. St., en Sum, der er lige saa stor som alle Evropas og Nordamerikas Staters samlede Indtægt.

Saaledes er det muligt, at Statsgjælden vil voxe, men hvorledes er det rimeligt, at den vil voxe? Skal vi se Statsgjælden voxe med en bestandig voxende Hastighed ligesom Befolkningen eller Kulforbruget? eller er der Grund til at antage, at Laanevæsenet paa Grund af en Fremgang i Nationernes Klogskab og en Tilbagegang i deres Kredit vil gaa frem efter et aftagende Forhold? Lad os nøjere undersøge de enkelte Staters Gjæld og Kredit, for nærmere at kunne bestemme de Byrder, der hvile paa dem, og de Midler, de have til at bære dem med.

II. Klassificering af Statsgjælden.

Statsgjælden begynder næsten altid paa samme Maade. En extraordinær Udgift er nødvendig, i Almindelighed i Anledning af en Krig, men undertiden ogsaa til et Fredens Arbejde; Udgiften vilde tynde haardt paa de løbende Indtægter, og man tyr til et Laan. Den extraordinære Udgift vedvarer gennem adskillige Aar og nødsager til atter at gjøre Laan, der stiftes paa haardere Betingelser. Til sidst hører den da op, men den har bevirket, at Statsudgifterne vedvarende ere betydelig forøgede, dels ved Laanenes Renter, dels paa Grund af den Opsvulmen af Statens og Nationens Udgifter, som laante Penge altid frembringe. En Stat der er i kraftig Udvikling, vil nu forøge Skatterne for derved at kunne forebygge, at Gjælden vedvarende voxer, og for endog at kunne skaffe et Overskud til Veje, der kan anvendes til at afbetale paa Gjælden. Statens Kredit stiger, og Staten er i Stand til at holde Renten nede i Niveau med den sædvanlige Rente for aldeles sikre Laan der i Landet, og i det Hele bære sin Gjældsbyrde paa den for den bekvemmeste Maade, selv om ogsaa Gjælden er stor og muligen, saaledes som Tilfældet var i forrige Aarhundrede med Holland, leder til, at Staten lider Tab i sin Handel og i sin politiske Magt. Men en Stat, der er i Tilbagegang eller har en svag Regering, lader Deficitet blive ved og dækker de ordinære Udgifter ved Laan; dens Finanser komme stadig i større og større Forlegenhed og den nødsages til at laane til højere Rente. Naar Skatterne blive højere, end Nationen kan bære dem, saa stopper Kreditten; maaske følger der saa en politisk Rystelse, og Statsgjælden forsvinder i Statsbankerotten.

Man maa af denne Grund omhyggelig dele Staterne i 4 forskjellige Klasser.

1) De økonomiske Stater, hvis Gjæld voxer langsommere end deres Hjælpemidler.

2) De kraftig laanende Stater, som laane efter en stor Maalestok, men dog ikke mere, end hvad der svarer til deres Hjælpemidler.

3) De for stærkt laanende Stater, hvis Gjæld er stor og vedblivende voxer hurtigere end deres Hjælpemidler.

4) De bankerotte Stater.

De efterfølgende Tabeller ere udarbejdede paa den Maade, at jeg har klassificeret de forskjellige Stater efter deres Kredit paa Verdenspengemarkedet, og udmaalt denne efter den Rente, der faas ved at købe deres Papirer. Tabellerne vise ligeledes Forøgelsen i Gjælden siden 1848. Det forekommer mig at være den rigtigste og eneste praktiske Maade at klassificere Staterne paa, at rette sig efter Forholdet mellem Papirernes Rente og deres Markedspris; thi dette er i det Hele og Store set i Virkeligheden ikke andet end den Dom, som Verdens Pengemarked har afsagt om de forskjellige Slags Statspapirer.

En almindelig anvendt Maade at bestemme Statsgjælden paa, er at beregne Størrelsen af den aarlige Udgift den medfører pr. Individ af Befolkningen; denne Byrde varierer fra 8 d. pr. Individ i britisk i Østindien til 15 sh. 6 d. pr. Individ i Storbritannien og Ireland. Men denne Fremgangsmaade giver kun en meget lille virkelig Underretning om Gjældens Sikkerhed og om det Tryk, som den udøver, thi 8 d. pr. Individ i Indien er en langt tungere Byrde i Forhold til Befolkningens Evne, end 15 sh. 6 d. er i England.

En anden almindelig brugt Fremgangsmaade er at sammenligne den aarlige Udgift, som Gjælden foraarsager, med Statsindtægterne. Men dette er ofte vildledende. Den aarlige Byrde af den franske Statsgjæld er nu f. Ex. omtrent 32,000,000 L. St., hvilket er omtrent $\frac{1}{3}$ af de franske Statsindtægter, 100,000,000 L. St. Dette Resultat ser bedre ud, end det man kommer til for Englands Vedkommende, thi den engelske Gjæld foraarsager en aarlig Byrde af 24,000,000 L. St. og Statsindtægterne ere kun 70,000,000 L. St.; og dog er i Virkeligheden Frankrigs finansielle Stilling langt værre end Englands. Eller hvis f. Ex. Frankrig reducerede sine Udgifter, saa at Budgettet sank til 70,000,000 L. St., saa vilde det altsaa bevirke, at Halvdelen af Indtægterne medgik til Statsgjældens Forrentning og altsaa se ud som en Tilbagegang, hvilket jo vilde være en stor Fejltagelse. Vilde man benytte nogen af disse to Fremgangsmaader, maatte der i alt Fald tages en Mængde andre Forhold med i Betragtning. Jeg har derfor foretrukket at benytte den oven for angivne Maade. Staterne falde naturligen i 4 Afdelinger efter Størrelsen af den Rente, som deres Papirer give den, som kjøber dem.

- 1) Stater med lav Rente $\text{c}:$ 3 og 4 pCt.
- 2) Stater med moderat Rente $\text{c}:$ 5 til $6\frac{1}{2}$ pCt.
- 3) Stater med høj Rente $\text{c}:$ $6\frac{1}{2}$ til 10 pCt.
- 4) Stater med overdreven høj Rente $\text{c}:$ over 10 pCt.

Den første og anden af disse Klasser svarer til de to første af de oven for omtalte Klasser af Stater, men den 3dje og 4de ere ikke nødvendigvis «for stærkt laanende» eller «bankerotte».

Tab. I. Lav Rente.

Staterne.	Gjældens Størrelse.		Rente af Børs- prisen.
	1848.	1873.	
3 og 4 pCt. Staterne.	L. St.	L. St.	pCt.
Storbritannien og Irland .	820,000,000	785,000,000	3 $\frac{1}{4}$
Danmark	11,225,000	12,747,000 ¹⁾	4
Holland	102,460,000	80,500,000 ¹⁾	$\frac{1}{2}$
Belgien	17,500,000	36,000,000 ¹⁾	4
Tysklands Stater	40,000,000	146,000,000 ¹⁾	4
Indien	50,000,000	130,000,000 ¹⁾	4,2
Canada	6,000,000	22,800,000 ¹⁾	4,6
Avstralien (Victoria, Ny Syd Wales, Queensland, Syd Avstralien, Tasminien, Ny Zeeland)	"	39,400,000 ¹⁾	4,6
Sverig	600,000	6,700,000 ¹⁾	4,9
	1,047,785,000	1,259,147,000	

Disse ere de velstaaende og økonomiske Stater, der afbetale paa deres Gjæld og laane kun forholdsvis lidt.

Tab. II. Moderat Rente.

Staterne.	Gjældens Størrelse.		Rente af Børs- prisen.
	1848.	1873.	
5 til 6$\frac{1}{2}$ pCt. Staterne.	L. St.	L. St.	pCt.
Marokko	"	500,000 ¹⁾	5
De Forenede Stater i Nord- amerika	48,000,000	{ 448,000,000 78,000,000 ¹⁾ }	{ 5,1
Brasilien	7,000,000	63,000,000 ¹⁾	5,1
Rusland	100,000,000	345,000,000 ¹⁾	5,3
Frankrig	182,000,000	900,000,000	5,3
Natal, Kap-Kolonien, Mau- ritius og Sejlou	"	4,020,000 ¹⁾	5,1
Chile	1,750,000	10,300,000 ¹⁾	5,7
Den argentiske Republik .	2,150,000	16,300,000 ¹⁾	6,3
	340,900,000	1,865,120,000	

Disse ere de stærkt laanende Stater, som have rige Hjælpekilder og god Kredit paa Pengemarkedet.

¹⁾ En Del af denne Gjæld er Jærnbane-gjæld. I Alt er der hertil anvendt omtrent 500,000,000 L. St.

Tabel III. Høj Rente.

Staterne.	Gældens Størrelse.		Rente af Børs- prisen.
	1848.	1873.	
6½ og 7 pCt. Staterne.	L. St.	L. St.	pCt.
Portugal	17,000,000	69,200,000 ¹⁾	6,7
Japan	"	8,645,000 ¹⁾	6,8
Ungarn	"	{ 17,570,000 ¹⁾	7,0
Østrig	125,000,000	{ 320,000,000 ¹⁾	7,5
Columbia	"	9,460,000 ¹⁾	7,4
Rumænien	"	12,900,000 ¹⁾	7,8
	142,000,000	437,775,000	
8 til 10 pCt. Staterne.			
Uruguay	"	8,000,000 ¹⁾	8
Italien	30,000,000	365,000,000 ¹⁾	8,2
Cuba	550,000	1,790,000 ¹⁾	8,2
Ægypten	"	75,000,000 ¹⁾	9
Peru	2,500,000	38,000,000 ¹⁾	9,7
Ecuador	2,800,000	3,270,000 ²⁾	10
Tyrkiet	"	129,000,000 ¹⁾	10,7
	35,850,000	620,060,000	

Disse ere de Stater, hvis Udgifter overskride deres Indtægter eller som af andre Grunde ere usikre for Laangiverne.

Tab. IV. Overdreven høj Rente.

Staserne.	Gældens Størrelse.		Rente af Børs- prisen.
	1848.	1873.	
	L. St.	L. St.	pCt.
Guatemala	"	1,200,000	14,5
Bolivia	"	1,700,000 ¹⁾	15
Spanien	113,000,000	373,000,000 ²⁾	16,5
Mejico	10,000,000	79,000,000 ²⁾	17,5
Costa Rica	"	3,400,000	22
Paraguay	"	3,000,000	25
Venezuela	"	16,700,000 ²⁾	25
St. Domingo	"	750,000 ²⁾	"
Grækenland	10,000,000	12,000,000 ²⁾	33
Honduras	"	6,000,000 ²⁾	66
	133,000,000	496,750,000	

Disse ere de Stater, hvis Regeringer og Finansvæsen mangle al Fashed, som true med at blive eller virkelig ere bankerotte.

¹⁾ Disse Stater have anvendt en Del af Gælden til at bygge Jærnbaner for eller til andre offentlige Arbejder. I Alt er til saadanne Øjemed stiftet 500,000,000 L. St. Gæld.

²⁾ Disse Stater betale ikke Renter af deres Gæld.

III. Kredit og Mangel paa Kredit; deres geografiske Fordeling.

1) Hvad der allerførst springer En i Øjnene, naar man betragter de foranstaaende Tabeller, er den mærkværdige Forskjellighed i den Rente, Papirerne give. Den varierer gjennem de fineste Gradiationer fra den yderste Tillid til den yderste Mistillid, fra $3\frac{1}{4}$ pCt. for den størst mulige Sikkerhed for at faa sine Penge, Englands og Danmarks Statspapirer, til nominelt 33 og 66 pCt. for den størst mulige Sikkerhed for ikke at faa sine Penge igjen, Grækenlands og Honduras Papirer. Det var Hertugen af Wellingtons Yndlingsmaxime, at høj Rente betyder slet Sikkerhed. Her vilde han have kunnet se denne Maxime, eller rettere dens Modsætning, at slet Sikkerhed fordrer høj Rente, anvendt paa den mest fuldendte Maade ved den Fastsættelse af Kurserne, der daglig finder Sted paa Verdens Fondsbørs. Her er absolut sikre Anbringelser for Penge til lav Rente, for de forsigtigste af Alle, der anbringe Penge — Værger; og her er en Mangfoldighed af usikre Maader at anbringe paa til behagelig Afbenyttelse for de mest uforsigtige og mest ubetænksomme af Alle, der anbringe Penge — Gejstlige og Enker.

2) Hvad man dernæst maa lægge Mærke til, er Tillidens og Mistillidens geografiske Fordeling. Den er saa ensformig og regelmæssig, at den kunde fremstilles paa et Kort, hvor de forskellige Grader af Kredit fremstilles som forskjellig farvede Zoner grupperede om Kredittens Centrum London.

Landene med lav Rente ligge alle i Nord og tilhøre den germaniske Race, saaledes England, Danmark, Holland, Belgien, Tyskland, Sverig og Canada; der er kun én stor Undtagelse fra denne Regel om Beliggenheden i

Nord, det er de engelske Kolonier — hvor disse end ere beliggende, ved Nordpolen, ved Ækvator eller ved Antipoderne, overalt opretholde de samme gode Kredit som deres Moderland.

Landene med den moderate Rente ere de tre store Stater, et Kejserdømme og to Republikker, som ligge nærmest ved den nordlige Zone med lav Rente — Rusland, Frankrig og de Forenede Stater —, samt et Kejserdømme og to Republikker — Brasilien, Chile og den argentiske Konføderation i Sydamerikas mere tempererede Egne.

Landene med høj Rente ere for det Første Central-europas Stater, Ungarn, Østrig og Rumænien med «Udliggerne» Portugal, Japan og Columbia, hvis Rente dog er forholdsvis mindre høj; for det Andet følgende Stater med betydelig højere Rente: Sydevropas Stater Italien og Tyrkiet med dets Sydland Ægypten, samt Sydamerikas Stater Uruguay, Cuba, Peru og Ecuador.

De Lande, hvis Rente er overdreven høj eller som slet ikke betale Renten af deres Gjæld, ere de sydevropæiske Stater Spanien og Grækenland samt en hel Sværm af spansk-amerikanske Kolonier i Nærheden af Ækvator.

Forbindelsen mellem et tempereret Klima og god Statshusholdning og mellem et hedt Klima og letfærdig Finanspolitik er tydelig. Rentefoden stiger sammen med Thermometret.

3) Lad os dernæst betragte Forøgelsen i Statsgjælden. Ved de Stater, der have den lave Rentefod, finde vi en Formindskelse i Statsgjælden — i England i Sammenligning med 1848, i Danmark, Holland, Belgien og det tyske Kejserrige i Sammenligning med senere Tidspunkter. I de britiske Kolonier er der blevet optagen betydelige Laan

til derfor at udføre forskellige offentlige Arbejder, men disse Arbejder have i høj Grad bidraget til at fremme Koloniernes Velfærd. Kun Indien har gjort store Laan i krigerisk Øjemed.

Landene med den moderate Rentefod have forøget deres Gjæld i en enorm Grad; Rusland, Frankrig og de Forenede Stater, ligesom ogsaa Brasilien, Chile og den argentinske Republik har siden 1848 forøget deres Gjæld til det 5-Dobbelte. Det er kun de umaadelige Hjælpekilder, som de ere i Besiddelse af, der have gjort det muligt for de tre førstnævnte Stater at holde Renten for deres Krigslaan nede til den; forholdsvis moderate Størrelse. I den sydlige Zone har Østrigs og dets Nabolandes Krige svækket Kreditten og forøget Gjælden til det 3-Dobbelte. I Italien, Tyrkiet og Ægypten har vedvarende Deficiter og Laan forøget til næsten det 20-Dobbelte den lille Gjæld, som disse Stater havde før 1848, og bragt dem til Randen af Afgrunden. I de bankerotte Stater, Spanien og dets Kolonier, er Gjælden voxet til det 3-Dobbelte, og at den ikke er voxet mere skyldes udelukkende, at Ingen mere har villet laane dem Noget.

En anden Klassifikation vil bedre vise, hvor meget Statsgjælden er forøget. To Tredjedele af Forøgelsen kommer paa 6 store Stater:

Frankrig, de Forenede Stater, Rus-	
land og Spanien, hvis samlede	
Statsgjæld siden 1848 er voxet fra	600,000,000 L. St.
til	2,800,000,000 —
Hvilket bliver en Gjennemsnittsfor-	
øgelse for hver Stat af	375,000,000 —

Største Delen, af hvad der bliver tilbage af Forøgelsen, kommer paa 6 mindre Stater:

Tyrkiet, Ægypten, Portugal, Brasilien, Peru og Mejico, hvis Gjæld siden 1848 er voxet fra	36,000,000 L. St.
til	433,000,000 —
Hvilket bliver i Gjennemsnit for hver Stat	66,000,000 —

IV. Publikums Gevinst og Tab paa de offentlige Laan til de nuværende Priser.

Hvilken Gevinst eller hvilket Tab har Publikum haft paa denne store Masse af Laan, naar man gaar ud fra de nuværende Priser? Dette er et Forretningsspørgsmaal, som særlig interesserer en Nation af Laangivere som Engländerne. Det er et Spørgsmaal, som er vanskeligt at besvare nøjagtig, fordi man i mange Tilfælde ikke kan faa nøjagtige Oplysninger, og fordi i andre Tilfælde den store Mangfoldighed af Laan, der er udstedt til forskellige Priser, gjør det meget vanskeligt at beregne Gjennemsnittet.

Forskjellighederne i Englands, Hollands og Belgiens funderede Gjæld ere kun smaa og skyldes snarere Forandringer paa Pengemarkedet end Forandringer i Papirernes egen indre Værdi. Om de tyske Statspapirer findes ikke tilgængelige Oplysninger. For Frankrigs Vedkommende bliver det Fald, som den tyske Krig foraarsagede i de gamle 3 pCt.s Rentes fra 67 til 57 omtrent opvejet ved den Stigning af 9 pCt., der siden Krigen har fundet Sted i de 5 pCt.s. For de Forenede Staters Vedkommende, tror jeg, at 20 pCt. er et passende Gjennemsnit

for deres Statspapirers Stigen siden Krigen. For Indien ere Forholdene lige saa vanskelige at bestemme. De ægyptiske Papirers Kurs er nu omtrent den samme som den, til hvilken de bleve udstedte.

Følgende Tabel giver en tilnærmelsesvis rigtig Fremstilling af Bevægelsen:

Forøgelsen i Papirernes Værdi.

1) Stater med lav Rente:	Papirernes Værdistigning.
Danmark	2,000,000 L. St.
Indien	13,000,000 —
Canada	1,000,000 —
Avstralien	4,000,000 —
Sverig	1,500,000 —
2) Stater med moderat Rente:	
Brasilien	3,000,000 —
Rusland	34,000,000 —
Natal etc.	400,000 —
De Forenede Stater . . .	90,000,000 —
Chile	2,000,000 —
Den argentinske Republik	3,300,000 —
3) Stater med høj Rente:	
Japan	800,000 —
Rumænien	1,300,000 —
<hr/>	
Samlet Værdiforøgelse 156,000,000 L. St.	

Dette er en Stigning i Værdi, altsaa en Gevinst for Publikum af omtrent 13 pCt. paa de 1200 Millioner L. St. Gjæld, der falde paa de Stater, som ere anførte i Tabellen; det har været en meget væsentlig Fordel for Laan-giverne, og desuden maa det bemærkes, at England,

Holland, Belgien, Tyskland og Frankrig ere ladte ude af Betragtningen. Men Tabet har været endnu større.

Tilbagegang i Papirernes Værdi.

3) Stater med høj Rente:	Papirernes Tab i Værdi.
Portugal	2,800,000 L. St.
Ungarn	1,600,000 —
Østrig	19,000,000 —
Columbia	500,000 —
Italien	36,000,000 —
Cuba	180,000 —
Peru	12,500,000 —
Tyrkiet	10,000,000 —
4) Stater med overdreven høj Rente:	
Guatemala	360,000 —
Bolivia	500,000 —
Spanien	93,000,000 —
Mejico	40,000,000 —
Costa Rica	1,200,000 —
Paraguay	1,500,000 —
Venezuela	5,300,000 —
San Domingo	370,000 —
Grækenland	6,000,000 —
Honduras	4,200,000 —

Samlet Tab 235,000,000 L. St.

Denne Tilbagegang, dette Tab udgjør 16 pCt. af de 1457 Millioner Gjæld, Tabellen vedrører; der findes paa denne Fortegnelse anført alle Stater med høj og overdreven høj Rente med Undtagelse af Japan, Rumænien og Ægypten.

Saaledes synes altsaa Resultatet af at have laant Staterne Penge at have været for Laangiverne som et Hele en Gevinst af omtrent 156,000,000 L. St. og et Tab af 235,000,000 L. St., det bliver altsaa et rent Tab af 80,000,000 L. St.. Tabene fordele sig paa en større Sum (1450,000,000 L. St.) end Gevinsterne (1200,000,000 L. St.) og udgjøre tillige en større pCt. af denne Sum, 16 pCt. mod 13 pCt.

Det er værdt at mærke sig, at Værdiforøgelsen falder næsten udelukkende paa de Papirer, der give en lav eller dog moderat Rente, og Tabene næsten udelukkende paa de Papirer, der give en høj eller overdreven høj Rente. Dette er et nyt Bevis paa, at det er klogest at sætte Penge i Papirer med lavere Rente, der ere udstedte af velhavende Stater med fast Regering. Det viser, at det er en god Forretning at laane kraftige og paalidelige Stater mod moderat Rente, fordi disses Papirer, saa snart Staten kommer ud af sin uforudsete Forlegenhed og hører op med at laane, sikkert ville stige i Pris. Det viser ogsaa, at det er en daarlig Forretning at laane til svage og upaalidelige Stater, fordi saadanne Stater rimeligvis ville blive ved med at laane, og deres Papirer vedblivende falde i Kurs paa Markedet.

V. Statsgjældens sandsynlige Fremtid.

Foran er udviklet Statsgjældens Forøgelse og Stilling i den senere Tid. Hvorledes er det nu rimeligt, at dens Fremtid vil blive?

1. Det er umuligt ikke at nære Frygt for, at den Mangel paa Evne eller Vilje til at opfylde sine Forpligtelser, som Spanien, Grækenland og saa mange spanske Kolonier have vist med Hensyn til deres Gjæld, der løber

op til en samlet Sum af 500,000,000 L. St., at den ogsaa skal vise sig hos nogle af de Stater, som komme efter hine i Henseende til høj Rente og lav Kurs, de nemlig, som danne den anden Afdeling paa Tab. III og hvis samlede Gjæld løber op til 600,000,000 L. St. De fleste af dem ere Stater, hvis Udgifter i høj Grad overstige deres Indtægter, og som for at skaffe Balance til Veje og betale deres Renter ere nødte til stadig at ty til nye Laan. Hvorfor blive Staterne ved at laane i Stedet for at indskrænke deres Udgifter? Vi kunne tilgive Tyrkiet og Ægypten og Peru, at de vedblive med en saadan kortsynet og halvciviliseret Politik; men hvorfor vedbliver Italien, der dog ikke i Indsigt og Dygtighed staar tilbage for nogen anden Nation, hvorfor vedbliver det med denne Leven over Evne, som Aar for Aar drager det dybere ned i en Afgrund af Gjæld og Ulykke.

2. Østrig er ligeledes et Land med stor Gjæld og vedvarende Deficit. Mr. Martin beretter i «Statesman's Year Book», at fra 1789 til 1871, et Tidsrum af 82 Aar, har der ikke været et eneste Aar, i hvilket Indtægterne kunde dække Udgifterne. Der har i den senere Tid været Aar, hvor Deficitet i Fredstid er løbet op til 9 à 10 Mill. L. St.. Et saadant Laanesystem maa svække selv den stærkeste Stat og i Længden føre til finansiel og politisk Ødelæggelse.

3. Frankrig er ikke fri for den samme Fare. Dets Kredit er større, og dets sparsommelige Befolkning opdynger hvert Aar store Rigdomme; men det maa nu bære en Gjældsbyrde, der er større end nogen anden Nations, og samtidig opretholde ja endog forøge sit Krigsvæsen. Da England i 1815 havde overstaaet den franske Krig, havde det en Gjæld af samme Størrelse, nemlig 900,000,000

L. St., og i Forhold til dets Hjelpekilder var den endnu større. Men England reducerede sin Armé og Flaade til det lavest mulige Punkt, og fra 1815 til 1850 overgik dets samlede Udgifter aldrig 52,000,000 L. St., af hvilke der da i de første Aar medgik til Gjælden over 32,000,000 L. St. Frankrig, som har den samme Gjældsbyrde, vedbliver at holde sine aarlige Udgifter oppe paa 100,000,000 L. St. England begyndte med finansielle Hjelpekilder, Produktion og Handel, der da vare enestaaende. Frankrig begynder med svækket Produktion og med at have mistet sin Stilling som et finansielt Centrum. England fandt sin Gjæld utaalelig at bære, indtil den umaadelige Udvidelse af dets Handel lettede Byrden. Frankrig vil finde sin Gjældsbyrde meget tung at bære, selv om ikke dets nationale Pirrelighed vil føre til Omstændigheder, der gjøre den endnu mere knugende. Der er Grund til at frygte for, at Krigsbudgettet skal drage det ned til en finansiell Stilling, der er lig Østrigs eller endog Italiens.

4. Rusland har forøget sin Gjæld i høj Grad, men har anvendt mere end nogen anden stor Stat paa Udviklingen af Jærnbanner. Dets Jærnbanesystem er nu næsten færdigt og maa bidrage i høj Grad til Rigets Omsætning og Styrke. Rusland har ligesom Østrig haft en lang Række af Deficiter, men nu synes det at have naaet et Vendepunkt, og dersom der ikke kommer en eller anden stor Krig i Vejen, kan man vente, at dets Finansforhold ville blive gode, og at dets Papirer ville stige i Værdi.

5. De Forenede Stater have opdyngtet Gjæld med en vidunderlig Hurtighed og med en lige saa vidunderlig Hurtighed formindsket den. Ville de vedblive med at formindske Gjælden? Forøgelsen af deres Nationalformue er saa hurtig, at Gjældens forholdsvise Byrde hurtig

formindskes. Opretholdelse af Fred og økonomisk Stats-husholdning, vil, navnlig naar de ville adoptere en mere principrigtig Penge- og Toldlovgivning, udrette mere med Hensyn til Gjælden end selv meget store Overskud paa Budgettet.

6. England har gjort en Del Fremskridt med Hensyn til Formindskelsen af sin Gjæld, som nu beløber sig til 785,000,000 L. St. i Stedet for 900,000,000 L. St., som den beløb sig til i 1815. Men ligesom i de Forenede Stater falder en stor Del af Formindskelsen paa de første Aar efter Afslutningen af den almindelige Fred. Siden 1860 har Formindskelsen i Gjælden været større end sædvanlig, men dog lille i Sammenligning med de Forenede Staters. Englands Fare er, at vi ikke skulle formindske vor Gjæld med tilstrækkelig Hurtighed i de gode Aar, og at vi under ulige Vilkaar, med udtømte Kulminer og med fuld Gjæld, skulle møde til Konkurrencen med de Forenede Staters umaadelige Minerigdomme og hele energiske Fremtidsudvikling.

7. En Betragtning af den hele nuværende Tilstand synes at maatte lede til, at man maa vente, at hvis Forholdenes sandsynlige Udvikling ikke forandres ved store Krige, vil den nordlige Halvdel af Evropa vedblivende forbedre sin finansielle Status, den sydlige Halvdel stadig gaa tilbage.

England, de Forenede Stater, Rusland, Tyskland, og disse Staters Bilande og Kolonier vise Tegn paa, at deres Gjældsbyrde lettes i Forhold til deres Hjelpekilder, og at de lidt efter lidt ville komme ud af Gjælden.

Frankrig, Østrig, Portugal, Italien, Tyrkiet, Ægypten og nogle af Sydamerikas solvente Stater synes, med mindre de tage Skeen i en anden Haand, skaffe Balance

til Veje i Budgettet og holde op med den uafbrudte Laanen, at ville blive ved med at forøge deres Gjæld og til sidst at blive overvældet af den.

Spanien og mange af dets Kolonier ere allerede overvældede.

VI. Slutning.

I tidligere Tid plejede England at være Verdens store Laansøger; nu har det mistet denne Karakter og er blevet en stor Laangiver. Enhver Stat, med Undtagelse af Tyskland, er mer eller mindre bleven hjulpen ved dets Kapital og maa nu betale det en aarlig Tribut. Ingen Nation er saa dybt interesseret i andre Laaneres Kredit og Solvens. Er det rimeligt, at det samlede Beløb af Statsgjæld vil vedblive at voxe efter samme Forhold som nu til Dags? Med mindre Krigens Furier ikke berøve Menneskene deres Fornuft, kan jeg ikke tro, at den vil voxe saa hurtig. De sidste 12 Aar have overfyldt Markedet, og Sydens Laansøgere ere næsten komne til Enden af deres Kredit. Sydamerika og Middelhavslandene kunne næppe faa Mere at laane. De nordlige Stater ere snarere i Færd med at formindske end forøge deres Gjæld. Ilden synes at maatte dæmpes noget af Mangel paa Brændsel. Men medens der er Sandsynlighed for, at Statsgjæld der stiftes i uproduktive Øjemed vil formindskes, er det paa den anden Side sandsynligt, at der vil fremtræde en stærk Forøgelse af Gjæld, der stiftes i produktive Øjemed. Engelsk og tysk Kapital vil uafbrudt blive spredt ud over Verden, men i Form af Jærnbaner, Telegrafer, Havneanlæg, Fabrikker og alle lignende store Foretagender, der ere Aføddninger af Nutidens Videnskab og Civilisation.

Sandsynligvis vil Gjælden mindre stiftes som Statsgjæld, men mere som kommunal eller lokal Gjæld; eller man vil benytte den Form, der nu er bleven saa almindelig, at udlaane Kapitalerne mod Statens Garanti til Kompagnier, der ere dannede til et enkelt bestemt Foretagende.

Jeg tror, at naar om fem og tyve Aar et eller andet Medlem af dette Selskab,*) ligesom jeg nu har gjort, opsummerer Forøgelsen i Staternes Gjæld og maaske nysgjerrig gennemblader denne Afhandling, som han har draget frem fra Arkiverne, at han da vil være i Stand til at sige, at fra den nuværende Tid begyndte der en ny Tingenes Orden, en stor Formindskelse i den uproduktive Laanen og en stor Forøgelse af Laan til produktive Øjemed; og at skjønt Gjælden til den Tid maaske atter er fordoblet, har Forøgelsen hovedsageligen været anvendt til Foretagender, som have forøget Menneskenes Rigdom, Sundhed, Dannelse og Lykke.

*) Londons statistiske Selskab, i hvilket Forfatteren oplæste sin Afhandling.
